

Bella Roel

Door J.J. Cremer

Geschreven in juli 1870 en uitgegeven ten behoeve van het Rode kruis. Handschrift gedateerd 1 juni-6 juli 1870. Fol. 2-24: eerste versie. Fol. 26-61: tweede versie. De eerste versie is gedateerd 1 juni-6 juli 1870, de tweede 1870. Koninklijke bibliotheek. 61 fol. [Zie de introductie op Youtube.](#)

Publicatieoverzicht:

1e druk: Bella Roel. Overbetuwsche vertelling. Amsterdam: G.L. Funke, 1871. 75 p. Met platen [van G.J. Bos].

2e druk: Amsterdam: G.L. Funke, 1875. 59 p.

3e druk in: Overbetuwsche novellen. Amsterdam: D. Noothoven Van Goor, 1881. p. 241-272. Romantische werken, deel 12.

4e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [1881]. p. 224-253. Aangekondigde 3e druk in oplage van 10.000 ex. Nieuwsblad voor den boekhandel 7 januari 1881.

5e druk: Premie van de Haagsche courant, mei 1885. Leiden: A.W. Sijthoff, 1885.

6e druk: Premie bij het Rotterdamsch nieuwsblad, ca. 1885. Leiden: A.W. Sijthoff, 1885.

7e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [1888]. 7e druk. p. 224-253. Romantische werken, dl. 7.

8e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [1888]. 7e druk. p. 224-253. Vijftig-cents-editie, no. 18.

9e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1896]. 8e druk. p. 224-253. Vijftig-cents-editie, no. 18.

10e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1896]. 8e druk. p. 224-253. Romantische werken, dl. 7

11e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1898]. 9e druk. p. 224-253. Vijftig-cents-editie, no. 18.

12e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1903]. 10e druk. p. 224-253. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

13e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1903]. 10e druk. p. 224-253. Vijftig-cents-editie, no. 18.

14e druk in: Grietje op 't Heuningsarf - Bella Roel. Leiden: A. W. Sijthoff, 1905. Leidsche herdrukken, no. 4.

15e druk in: Grietje op 't Heuningsarf, enz. elf novellen. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [1909]. p. 34-63. Bibliotheek voor het Nederlandsche volk.

16e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [ca. 1908]. 11e druk. p. 224-253.

17e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeversmij., [1917]. 12e druk. p. 224-253. Romantische werken. Rode serie.

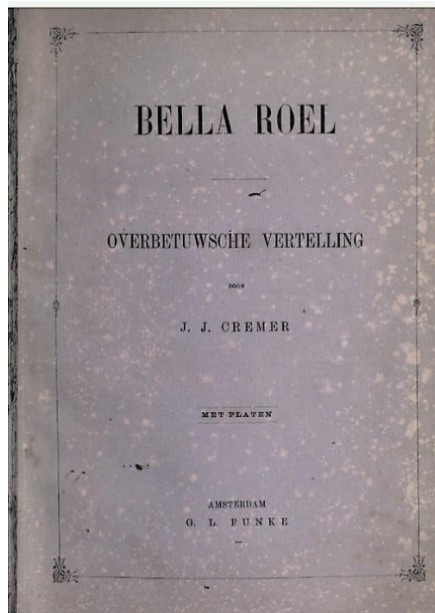
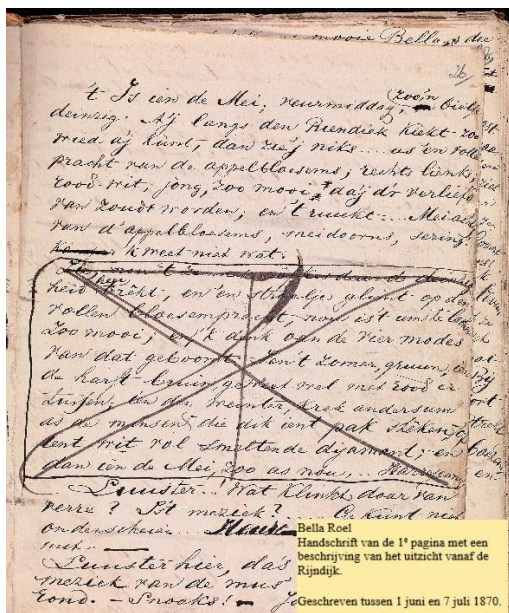
18e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeversmij., [1917]. 12e druk. p. 224-253. Romantische werken. Blauwe serie.

19e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeversmij n.v., [ca. 1925]. 13e druk. p. 224-253. Romantische werken. Rode serie.

Vertaling:

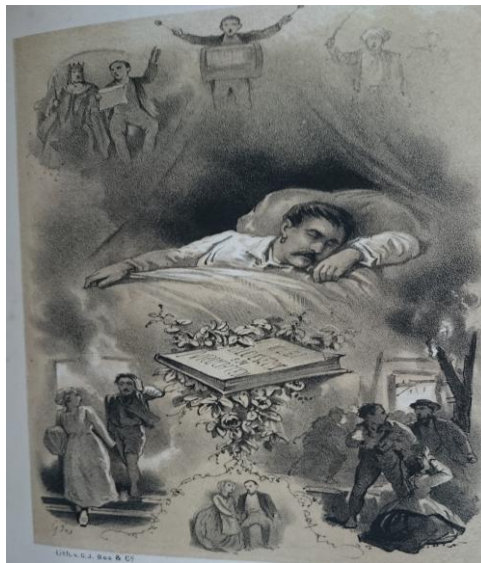
Bella Ruhl. In: Holländische Novellen: nach dem Niederländischen von W. Lange, Fr. Schnettler und A. Steinbach. Leipzig: Druck und Verlag von Philipp Reclam jun, [1880]. p. 282-328.

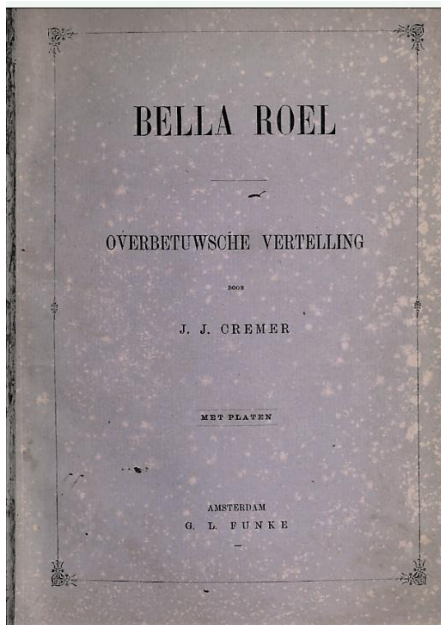
Handschrift en eerste druk:

Signatuur: Den Haag, Koninklijke Bibliotheek : 134 B 11 / 71
Titel: **Bella Roel** : Over-Betuwsche vertelling / Jacobus Johannes Cremer (1827-1880)
Auteur: [Jacobus Johannes Cremer \(1827-1880\) \(ISNI 0000 0000 6678 2579\)](#)
Vroegere eigenaar: [Gijsbers en Van Loon, Arnhem \(antiq.\)](#)
Jaar: 1 juni-6 juli 1870
Localisering: [S.l.]
Annotatie: Autograaf. Fol. 2-24: eerste versie. Fol. 26-61: tweede versie
De eerste versie is gedateerd 1 juni-6 juli 1870, de tweede 1870
Annotatie primaire verwerving: In 1952 gekocht van Antiquariaat Gijsbers en Van Loon te Arnhem (cat. 84, nr. 18)
Bibliografische referentie: Vgl. de uitgave Amsterdam, Funke, 1871
Materiaal: Papier, 61 fol
Formaat: 216x173 mm
Aanvraagnummer: KW 134 B 11 / 71
Noot: [Alleen op microfilm raadpleegbaar](#)

Afbeeldingen uit de 1e druk.

Opdracht in Bella Roel aan zijn ouders in het exemplaar van de Koninklijke bibliotheek in Den Haag. No. 187-D-21:

Aan Zijn geliefde Ouders.
J. J. Cremer.

Het Vaderland, 15 september 1870:

Was er geen poëzy in deze toevallige wolkspeling? Mij duikt toch méér dan in de Victorie-V. — Ik heb getracht voor een enkele van hen, die mede het grootsche schouwspel mochten genieten, eene schets er van te teekenen. Valt de laatste niet al te slecht uit, dan hoop ik dat gij ze zult zien bij de verzameling van voorwerpen ter verloting voor het *Roode Kruis*.

't *Roode Kruis*. Zoo kom ik van zelf tot mijn derde mededeeling:

Wij zullen 't voor 't oogenblik maar onbeslist laten of het helpen en het verplegen der arme verwonden *door particulieren* en op zoo *breede schaal* niet het stijven is van den gruwel der gruwelen: het onderling vermoorden en kapot-hakken, het dolle-dieren worden der menschen.

We zullen 't nog maar onbeslist moeten laten. Nu voor 't oogenblik is helpen *plicht*. Tegenstand zou schrielheid.

We zullen 't nog maar onbeslist moeten laten. Nu voor 't oogenblik is helpen *plicht*. Tegenstand zou schrielheid, liefdeloosheid, e. oïsme verraden. — Maar God zij dank, in ons lieve Nederland wordt die tegenstand niet of althans slechts sporadisch gevonden. — Is het uit dankbaarheid voor de zegening van een niet verstoorden vrede? — Goed zoo!

Maar nu, luister nog even: Een paar dagen voor het uitbreken van den oorlog heb ik de laatste hand aan een nieuwe Overbetuwsche Vertelling gelegd; — in vele jaren kwam er geen uit de pen. Zij is getiteld *Bella Roel*. Nu hebt gij 't begrepen. Die vertelling wenschte ik nog in deze maand — hier ter stede voor te dragen ten behoeve van die arme ter slachting gevoerde nu lijdende krijgers om de opbrengst te doen toekomen aan het Hoofddcomité van het *Roode Kruis* te 's Gravenhage.

Behoef ik u ten slotte wel te zeggen, dat het mij hartelijk zal verheugen indien gij, en zeer zeer velen met u, ook aan deze poging in 't belang der ellendig verminkte natuurgenooten uwe medewerking zult schenken?

Geloof mij,

's Gravenhage,

Uw zeer dw. dienaar

13 September 1870.

J. J. CREMER.

Nieuws van de dag, 16 september 1870:

De gevierde schrijver **Cremer** heeft een nieuwe Overbetuwsche vertelling vervaardigd, getiteld *Bella Roel*, welke hij ten voordeele van het *Rode Kruis* nog deze maand te 's Hage zal voordragen.

Dagblad van ZuidHolland en sGravenhage, 16 september 1870:

Op verzoek van den heer J. J. **Cremer** deelen wij gaarne meê, „dat het zijn voornemen is om binnen kort hier een openbare voordragt te houden ten behoeve van het *Rode Kruis*. Het ter voordragt gekozene stuk is een nieuwe (nog onuitgegeven) Over-Betuwsche vertelling, getiteld: *Bella Roel*.”

Algemeen dagblad van Nederland, 17 september 1870:

De heer J. J. Cremer zal in den loop dezer maand, ten voordeele van het *Rode Kruis*, te 's Gravenhage eene nieuwe Betuwsche novelle, *Bella Roel*, voordragen.

Het vaderland, 21 september 1870:

VOORDRACHT
TE HOUDEN DOOR DEN HEER
J. J. CREMER,
van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche Vertelling
BELLA ROEL,
TE HOUDEN TEN BEHOEVE VAN HET
ROODE KRUIS,
op **MAANDAG 26 September**, des avonds te acht uren, in *Diligentia*. Toegangkaarten à **Een Gulden** zijn te bekomen bij de HH. Boekhandelaren **MARTINUS NIJHOFF, W. P. VAN STOCKUM, M. M. COUVÉE, GEBR. BELINFANTE** en **M. J. VISSER**, benevens aan het **GEBOUW**, alwaar mede plaatsen te bespreken zijn. (2733)

Rederijkers weekblad, 1870:

De vereeniging het Roode Kruis heeft o. a. ook dit goede opgeleverd, dat zij sommige auteurs aanleiding heeft gegeven om de pen op te vatten en eenige vrucht van hun vernuft ten behoeve dezer gezegende vereeniging af te staan. Wij weten wel, dat alle brand-, watersnood- en oorlogspoëzie geen blijvende sieraden onzer letterkunde uitmaken; doch evenzeer zijn wij er van overtuigd, dat er ook enkele juweeltjes op deze wijze in het licht komen. Al was het dan alleen ter wille van die enkelen, zoo zouden wij al het gebrekkige daarvoor gaarne absolutie geven.

Ook de heer J. J. Cremer, onze bekende novellen-dichter, heeft een offer op 't altaar der humaniteit willen brengen en onze letterkunde verrijkt met een nieuwe Over-Betuwsche novelle, getiteld *Bella Roel*. *Bella Roel* is echter nog slechts alleen bekend door de voordracht; doch men verzekert dat zij bij geen der vorigen achterstaat, en dat is veel gezegd.

Wij vernemen er van, dat hier, even als in 't *Pauzeveerke*, ook de boerenhoogmoed of verwaandheid, welhaast tot waanzin geklommen, de hoofdrol speelt. Hier is 't inzonderheid de verwaandheid op boeren «wies-geleerdheid». — Govert Ros van 't Hoenderarf is rijmelaar en verbeeldt zich dichter te zijn. In handen van zelfzuchtige vrienden, — echte typen van *nos bons villageois*, — die op de dwaasheid van den jongen rijken boer

speculeeren, ziet hem zijn goede engel *Bella Roel*, door hem ter wille van zijn roem als «Govert Ros, den dichter» verstooten, van dwaasheid tot krankzinnigheid voortgezweept, totdat zij het is, die hem redt, wanneer de brand uit het broeiend hooi op het verwaarloosde Hoenderarf, een einde dreigt te maken aan het leven van den «armen krankzinnigen mins». — Eind goed al goed! is natuurlijk ook op deze novelle toepasselijk.

De heer Cremer is teekenaar-moralist, en als hij zijn novellen voordraagt, daarenboven acteur.

Vandaar dat de meest aangrijpende passages steeds die zijn, waar hij zijn hoofdpersonen in de eenzaamheid bespiedt en het spel hunner gewaarwordingen en hartstochten vertoont. *Bella* bij de waalkolk, *Bella* in het karnhuis; Govert op «'n studeer-kaomers», naar de kast gaande en zich voor den spiegel een witten das aanpassende, tegen dat men hem burgemeester zal maken; het geheele tooneel in het karnhuis tusschen *Bella* en Govert, na den avond, waarop Govert zijn woord aan zijn meisje gebroken heeft om 't gedicht in den zak te houden; dat alles behoeft voor het uitnemendste wat de heer C. vroeger geleverd heeft, niet onder te doen.

En wat de stukken betreft, waar de moralist bij den teekenaar geheel op den achtergrond treedt, de grootere teekeningen, daaronder noemen wij in de eerste plaats het schetsje, waarmee het verhaal opent, de eerewachter van het «boeren-jongvolk» te paard, langs den dijk dravende om den nieuwen burgemeester te gaan inhalen, terwijl *Bella* tegen de glooiing van den dijk bij een boom staat; voorts het geheele feest bij den burgemeester, die zoo natuurlijk blijft steken in zijn «anspraak». — De gesprekken alleen mochten bij het hooren niet die algemeen gespannen aandacht wekken, als overigens aan de voordracht te beurt viel.

En wat de stukken betreft, waar de moralist bij den teekenaar geheel op den achtergrond treedt, de grootere teekeningen, daaronder noemen wij in de eerste plaats het schetsje, waarmee het verhaal opent, de eerewachter van het «boeren-jongvolk» te paard, langs den dijk dravende om den nieuwen burgemeester te gaan inhalen, terwijl *Bella* tegen de glooiing van den dijk bij een boom staat; voorts het geheele feest bij den burgemeester, die zoo natuurlijk blijft steken in zijn «anspraak». — De gesprekken alleen mochten bij het hooren niet die algemeen gespannen aandacht wekken, als overigens aan de voordracht te beurt viel.

22 september 1870:

Aanstaanden Maandag, den 26 en dezer, des avonds te acht uren, zal den heer J. J. Cremer, in de zaal *Diligentia* eene voordracht houden van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling «*Bella Roel*», ten behoeve van het Roode Kruis.

Dagblad van ZuidHolland en sGravenhage, 22 september 1870:

VOORDRACHT
TE HOUDEN DOOR DEN HEER
J. J. CREMER
van zijn nog onuitgegeven
OVER-BETUWSCHE VERTELLING:
„Bella Roel”,
te houden ten voordeele van
Het Roode Kruis,
op MAANDAG 26 SEPTEMBER, des avonds
ten acht uren in **Diligentia**. — TOEGANG-
KAARTEN à Een Gulden zijn te bekomen bij de
HH. Boekhandelaren Martinus Nijhoff, W. P. van
Stockum, M. M. Couvée, Gebrs. Belinfante en
M. J. Visser, benevens aan het Gebouw, alwaar
mede plaatsen te bespreken zijn. (8956)

Algemeen handelsblad, 23 september 1870:

middag het garnizoenshospitaal alhier wederom in
zoek vereerd.
— Aanstaaenden Maandag, 26 dezer, des avonds ten 8 ure
zal de heer J. J. **Cremer**, in de zaal Diligentia, een voordracht
houden van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling
„Bella Roel,” ten behoeve van het Roode Kruis. dagmorgen

Apeldoornsche courant, 24 september 1870:

In een brief aan de redactie van het *Vaderland*,
deelt de heer J. J. **Cremer** mede dat hij een paar
dagen voor het uitbreken van den oorlog, de
laatste hand aan een nieuwe Overbetuwsche ver-
telling heeft gelegd. Zij is getiteld „Bella Roel”.
„Die vertelling,” zoo schrijft de heer **Cremer**,
„wenschte ik nog in deze maand — hier ter stede
(’s Gravenhage) voor te dragen ten behoeve van
die arme, ter slagting gevoerde nu lijdende krij-
gers, om de opbrengst te doen toekomen aan het
hoofd-comité van het „Roode Kruis” te ’s Graven-
hage.”

Literatuurmuseum:

Signatuur:	C 04241 P
Auteur:	Jacobus Johannes Cremer (1827-1880) (ISNI 0000 0000 6678 2579)
Categorie:	Persoonlijke documenten
Titel:	Bella Roel / J.J. Cremer
Aantal en materiaal:	1 boekje, 41 p.
Datering:	1870
Schrift:	Druksel

Dagblad van ZuidHolland en s-Gravenhage, 28 september 1870:

Gister avond droeg de heer J. J. Cremer zijne nieuwe Over-Betawische vertelling *Bella Roel*, voor een zeer talrijk publiek in *Deligentiä* voor.

Verbaugde ons die groote schare van hoorders niet ter wille van het *Rode Kruis*, in welks lot de opbrengst zal vloeijen, niet minder voor den geïnteresseerden spreker was ons dat vernieuwd blijk van waardering zijner gaven van auteur en netauteur zeer welkom.

De novelle was schoon van vorm en treffend overvloedig van inhoud.

Het beeld der bekoorlijke boerendochter, de heldin van het verhaal, werd ons in de uitlokkendste kleuren geschilderd; haar diep gemoed, dat met geen liefde kon tevreden zijn, welke niet der belangeloosheid was gekenmerkt en tot geen opoffering in staat bleek, trok toch niet minder aan, dan haar liefelijke schoonheid. Bella Roel, hoewel in eenvoudigen kring opgevoed en levende, streed den grooten strijd der menscheit, den tusschen het hogere en lagere leven, ook voor haar deel; het hoogste triumpheerde en een helle wereld geweigerd, die zich aan een onverschilligen hechten moest.

Ook de figuur van Govert was fiks en krachtig van tint. Zijn inwendige worsteling, waarbij het gild den strijd tusschen zijn eigenliefde en zijn liefde voor Bella, hield tot den einde toe onze aandacht gebouwd. Als de zelfmoord het bij hem won, reddden wij ons, ook ter wille van Bella, diep getroffen. De schr. had eene overwinning behaald. Hadden wij gaarne eene andere ontknooping dan door de vlammen gezien, toch was een bevredigend einde, dat Bella met Govert verenigde, ook ter afwisseling gelukkig gekozen en droeg er zeker niet weinig toe bij, om Cremer bij het scheiden der toezichting te verzekeren.

dadene behoort ook de gisterenavond in de zaal van *Diligentia* door den heer J. J. Cremer gehouden voordracht eener nieuwe Over-Betuwsche novelle, getiteld *Bella Roel*; een weldaad voor de gewonden en zieken op slagveld en lazareth, maar waaraan zich tegelijk het talrijk publiek, dat de zaal geheel vulde, kwam te goed doen. Wij durven verzekeren, dat deze nieuwe Over-Betuwsche novelle niet bij de vorige achterstaat.

Evenals in 't *Pauwenveerke* speelt ook de boerenhoogmoed of verwaandheid, welhaast tot waanzin geklommen, in *Bella Roel* de hoofdrol, hier echter geen verwaandheid op geld, maar op boeren-wies-geleerdheid." — Govert Ros van 't Hoenderarf is rijmelaar, en verbeeldt zich dichter te zijn. In handen van zelfzuchtige vrienden — echte typen van *nos bons villageois*, — die op de dwaasheid van den rijken jongen boer speculeeren, ziet hem zijn goede engel Bella Roel, door hem ter wille van zijn roem als »Govert Ros, den dichter" verstooten, van dwaasheid tot krankzinnigheid voortgezweept, totdat zij het is, die hem redden, wanneer de brand uit het broeiend hooi op het verwaarloosde Hoender-arf, een einde dreigt te maken aan het leven van den »armen krankzinnigen mins." — Eind goed al goed! is natuurlijk ook op deze novelle toepasselijk.

De heer Cremer is teekenaar-moralist, en als hij zijn novellen voordraagt, daarenboven acteur.

Vandaar, dat de meest aangrijpende passages steeds die zijn, waar hij zijn hoofdpersonen in de eenzaamheid bespiedt en het spel hunner gewaarwordingen en hartstochten vertoont. Bella bij de waai-kolk, Bella in het karnhuis; Govert op »z'n studeerkaamer," naar de kast gaande en zich voor den spiegel een witten das aanpassende, tegen dat men hem burgemeester zal maken; het geheele tooneel in het karnhuis tusschen Bella en Govert, na den avond, waarop Govert zijn woord aan zijn meisje gebroken heeft om 't gedicht in den zak te houden; dat alles behoort tot de beste stukjes, die Cremer ooit gemaakt heeft. En wat de stukken betreft, waar de moralist bij den teekenaar bijna geheel op den achtergrond treedt, de grootere teekeningen, daaronder noemen wij in de eerste plaats het schetsje, waarmee het verhaal opent, de eere wacht van het »boeren jong-volk" te paard, langs den dijk dravende om den nieuwen burgemeester te gaan inhalen, terwijl Bella tegen de glooiing van den dijk bij een boom staat; voorts het geheele feest bij den burgemeester, die zoo natuurlijk blijft steken in zijn »anspraak." Over de onzes inziens dikwijls te gezochte en overdreven symboliek, die de heer Cremer in allerlei details tot opsiering van zijn, door hun eenvoudigheid zoo ware, tafereeltjes uitstrooit, willen wij niet twisten: quæstie van smaak! De gesprekken, alleenspraken en overleggingen, die hier en daar voorkwamen, hadden, meenden wij op te merken, korter kunnen zijn, of althans meer afwisseling kunnen aanbieden.

Maar zoo het publiek van tijd tot tijd minder opgewekt scheen, wanneer Govert en Bella rustig aan 't praten waren; of wanneer over de *Heibloesems en vruchten* als titel van Goverts gedichtenbundel en als wezenlijke benaming van graan en veldvruchten, of over het tijlpen der musschen nevens den zang van den nachtegaal gefilosofeerd werd; of wanneer de waanzinnige over Koning David en Salomo aan 't mijmeren was; zoo wijte de heer Cremer het slechts daaraan, dat het publiek is gelijk de kinderen, die als men hun zoo fraai als de heer Cremer dat doet, de tooverlantaarn van 't Overbetuwsch menschenleven vertoond heeft, ongeduldig worden, wanneer de toelichting een oogenblik »het volgende tafereeltje" wat lang ophoudt.

Dagblad van ZuidHolland en s-Gravenhage, 30 september 1870:

Wij vernemen dat de voordragt, gehouden door den heer J. J. Cremer, na aftrek van onkosten, heeft opgebracht f 385.25, welke som door hem aan den penningmeester van het Hoofdcomité alhier is toegezonden.

Het vaderland, 30 september 1870:

De voordracht, gehouden door den heer J. J. **Cremer**, heeft na aftrek van onkosten opgebracht f 385,25, welke som door hem aan den penningmeester van het Hoofdcomité alhier is toegezonden.

Oprechte Haarlemsche courant, 10 november 1870:

DEPARTEMENT „HAARLEM”

DER MAATSCHAPPIJ „TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.”

Buitengewone Vergadering op Dingsdag 22 November 1870, des avonds ten half acht ure, in den Nieuwen Schouwburg, St. Janstraat, waarbij de Heer

J. J. CREMER, van 's Gravenhage,
als spreker zal optreden en zijne nieuwste novelle

BELLA ROEL,

zal voordragen.

De leden van het Departement hebben tot deze vergadering persoonlijk vrijen toegang met eene Dame.

Meer Dameskaarten zijn, voor zoo ver er ruimte beschikbaar is, à f 1 verkrijgbaar bij den Penningmeester, den Heer P. LOOSJES.

Zij, die nog geene leden van het Departement zijn en verlangen mogten tot het lidmaatschap toe te treden, worden verzocht daarvan ten spoedigste aan den ondergeteekende kennis te geven.

Namens het Bestuur,
VON REEKEN,
Secretaris.

Arnhemsche courant, 13 december 1870:

— De wintervermakelijkheden hebben een aanvang genomen. **Cremer** is aan een talrijke schaar zijn »Bella Roel" komen voordragen, die door zijn voortreffelijk gebarenspeel, als altoos, geboeid heeft, maar anders wat gechargeerd werd gevonden. Verder wisselen muzikale voordragten en moderne godgeleerde lezingen elkander af; de laatste schijnen echter minder toeloop dan vroeger te vinden.

Algemeen dagblad van Nederland, 8 februari 1871:

Felix Meritis, afd. letterkunde, Woensdag 8 Februar des avonds om 7½ ure, in de concertzaal (met dames) voordracht van den heer J. J. Cremer, onderwerp: „Bella Roel," eene novelle. Afd. muziek, Vrijdag 10 Februari des avonds om 7½ ure, repetitie-avond. Afd. teekenkunst, Zaterdag 11 Febr. des avonds om acht ure, (met dames) kunstbeschouwing, te geven door den heer B. Coster, van Arnhem.

Algemeen handelsblad, 15 februari 1871:

Vrijdag den 24sten dezer, wacht ons publiek weder een uitstekend kunstgenot. De heer **Cremer** zal alsdan in Odéon zijn novelle *Bella Roel* voordragen.

Nieuwsblad voor den boekhandel 1871:

baar. Amsterdam W. H. Kluwer.	
CREMER (J. J.), Novellen, Leiden, A. W. Sijthoff.	f 2 90
—, Brief aan alle Nederlandse werklieden. Leeuwarden, H. Kuipers.	f 0 15
—, Bella Roel , Overbetuwe'sche vertelling. Amsterdam, G. L. Funke. Geb. en verg. op snee.	f 6.50

Algemeen handelsblad, 26 februari 1871:

De novellen van Cremer lijden doorgaans eenigermate aan het gebrek, waarvan Horatius ergens spreekt. Het bovenlijf is verrukkelijk, maar *desinit in piscem*; dit schoons loopt uit in een vischstaart. Hoe keurig en fijn was weder het tafereeltje, dat hij aanvankelijk ons gisteren te aanschouwen gaf. Alles natuur en werkelijkheid tot in de kleinste bijzonderheden, als zaten wij zelve in dien boerenwagen op den ringdijk, en zagen hetgeen de spreker ons verhaalt, onder onze oogen voorvallen. Zagen alles, tot op het oogenblik, waarop Bella hare levendige kijkers over de velden laat gaan en op die van boer Ros geen enkele zorgvuldige hand bespeurt. Dan gevoelen wij eensklaps dat de wagen het spoor verlaat; nu eens aan deze, dan weder aan de andere zijde gaan de wielen van den grond; eindelijk gaan wij met wagen en al de lucht in en verlaten de werkelijkheid geheel totdat wij plof! weder eensklaps op vasten bodem komen, maar dan ook tot ons leedwezen bemerken, dat de geschiedenis uit is.

Wij maken daarvan den schrijver geen verwijt, in zoover vermoedelijk de fout wordt veroorzaakt door de omstandigheden. De kunstig gelegde knoop moet op geleidelijke wijze worden ontward; daartoe echter is waarschijnlijk meer tijd noodig, dan eene enkele lezing kan innemen; de verhalenredt zich uit de moeilijkheid, door den knoop eenvoudig niet te ontwarren, maar hem door te hakken. De brand in de hoeve van Ros is hier de *Deus ex machina*, die alles weder in orde brengt.

Toch is dit jammer, want onze opmerking betreft slechts het allerlaatste gedeelte der novelle, — het overige is in alle opzichten keurig, — en in den aanhef zijn motieven, die eene volkomen geleidelijke oplossing mogelijk zouden maken. De hartstocht van „Zwarte Jan”, ten aanzien van Bella wordt even aangeduid en blijft verder geheel buiten spel en toch had juist die hartstocht een der middelen kunnen zijn, om licht in de duisternis te brengen, een geheel ander, veel natuurlijker licht dan de rosse gloed van de brandende hoeve. Dan echter had de spreker tijd moeten hebben om ook „Zwarte Jan” en Lena op te nemen onder de figuren van zijn stuk, dat thans slechts twee hoofdpersonen heeft. Hij had ook *hunne* karakters moeten ontwikkelen en daartoe was geen tijd, of hij gunde zich dien niet. Vandaar dan ook echter, dat in de allerlaatste bladzijden van het verhaal alles even barok en vreemd is, als in de eerste alles natuurlijk en begrijpelijk. Van Lena weten wij nagenoeg niets en onverklaarbaar blijft dus hoe zij het tooneel op de kermis dult als een lam. Dit maakt, dat het geheele tooneel er niet bij ons in wil, terwijl het even geloovig zou worden opgenomen als het overige, indien het, door nadere ontwikkeling van het karakter van Lena, even natuurlijk en begrijpelijk werd gemaakt. Iets meer vernemen wij van „Zwarte Jan”. Niet genoeg echter, lang niet genoeg, om illusie te behouden, wanneer wij dien boerenspotvogel plotseling zien optreden in de rol van dief en huisbreker, wellicht van brandstichter. Want al levert Bellaas blik op het hooi van Ros, dat niet wordt binnengehaald en dus gevaar loopt van nat te worden geborgen, de aanwijzing van een motief, die aanwijzing is niet voldoende, om den hoorder voor te bereiden op de katastrofe van den brand en had Cremer „Zwarte Jan” als de oorzaak aangeduid, men zou hem in die rol even natuurlijk gevonden hebben, als in die van huisbreker; dat wil zeggen even onnatuurlijk, omdat de overgang tusschen het eerste karakter, waarin Jan ten tooneele verschijnt, en het laatste niet is verklaard. Met andere woorden, de laatste tooneelen zijn niet voldoende gemotiveerd en al hetgeen ons in den aanvang werkelijkheid toescheen wordt in de latere partijen fantasie.

Wanneer desniettemin de spreker de kunst verstaat, om eene stampvolle zaal als aan zijne lippen te boeien *tot het laatste toe*, dan moet hij een niet gewoon talent van voordracht hebben. Daarover nu is dan ook slechts ééne stem en geen wonder, dat velen hunkeren naar de gelegenheid, om dit genot te smaken. Die Cremer nooit gehoord hebben, ontberen werkelijk veel en met groot genoegen zouden wij de tijding vernemen, dat de spreker dezen winter nogmaals de hoofdstad zal bezoeken. En ofschoon hij en velen zijner hoorders ongaarne de gezellige zaal van het Odeon voor eene andere zullen verwisselen, gelooven wij gerustelijk te kunnen voorspellen, dat ook een veel ruimer lokaal even goed gevuld zou zijn, als de zaal van het Odeon gisteren gevuld was, tot stikkens toe.

De Rooster der Spreekbeurten in het Letterkundig Genootschap *Oefening Kweekt Kennis* alhier gedurende het seizoen 1871—1872, is de volgende:

1871. Maandag 16 October. Opvoering door het gezelschap van de hh. Albregt en Van Ollefen uit Rotterdam van: *De Menschenhater*, naar het Fransch van Molière in Hollandsche verzen overgebracht door den heer W. J. Van Zeggelen, voorzitter van 't Genootschap.

23 October, de heer J. J. **Cremer**, eerelid; 6 November, ds. J. H. Gunning Jr., uit 's Gravenhage; 20 Nov., de heer J. A. Alberdingk Thijm, eerelid, uit Amsterdam; 4 December, dr. E. Laurillard, uit Amsterdam; 18 Dec., hoogleeraar dr. W. Hecker, uit Groningen.

1872. Maandag 8 Januari, dr. Allard Pierson, uit Heidelberg; 22 Januari, ds. P. H. Hugenholtz Jr., uit Amsterdam; 5 Februari, ds. M. W. Scheltema Czn., uit

Womkes – Stads-dorpskroniek Friesland 2 Leeuwarden, 9 oktober 1871:

377

1871.

Oct. 9 J. J. Cremer leest te Leeuwarden fragmenten van zijn **Bella** Roel.

Leeuwarder courant, 13 oktober 1871:

Cremer, Bella Roel.

Dit nieuwe werk van den Heer J. J. CREMER zal binnen eenige weken Geïllustreerd en Gebonden in Prachtband verschijnen. Prijs f 6.50.

Voor de levering direct bij de uitgave beveelt zich aan

W. EEKHOFF,
Boekhandelaar te Leeuwarden.

Leeuwarder courant, 15 oktober 1871:

ook binnen Leeuwarden de gevierde man blijft.

Bella Roel is weder zoo'n gewone Betuwsche novelle, niets meer en niets minder. Het is eene alledaagsche historie. Juist, maar wie schetst als Cremer zoo fijn de karakters, - wie weet als hij zoo belangwekkende hoofdfiguren te schilderen en tegelijkertijd de bijpersonen, de stoffering, zoo prachtig te doen uitkomen? En dan zijne voordragt! Men ziet, als ware het, de personen voor zich, die hij te voorschijn brengt, die hij door mimiek en stembuiging geheel veraanschouwelijkt. Men verbeeldt zich de kamperfoelie te zien strengelen, de Meibloesems te zien afvallen, den weligen natuurgroei voor zich te hebben. Men wordt door den spreker geheel weggesleept en bij zooveel humor, dien hij weet ten toon te spreiden, doet hij evenzeer de fijnste snaren van het menschelijk hart trillen en menigen traan opwellen.

Als het ons veroorloofd ware ééne aanmerking te maken op de *Bella Roel*, het zou die zijn, dat in het eerste gedeelte eigenlijk wat te veel humor wordt ten beste gegeven, zoodat het publiek wel eenigzins overprikkeld, en dientengevolge door het meer ernstige van het tweede gedeelte niet zoo aangetrokken wordt als in den beginne het geval was. Voor den lezer der novelle zal dit minder zijn, maar een hoorder komt gewoonlijk met hogere eischen voor den dag. Misschien echter ligt het aan ons en zijn wij ditmaal wat al te veel eischend geweest. In ieder geval echter neemt dit niets weg van hetgeen wij over den schoonen avond in het algemeen hebben gezegd, en blijven wij den heer **Cremer** danken voor het genot, dat hij ons met zoovelen op nieuw heeft geschonken.

Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad, 22 januari 1872:

J. J. CREMER.

VOORDRACHT op **Maandag 22 Januarij** van zijn nieuwste vertelling, **BELLA ROEL**, in de **Zaal naast den Schouwburg**, 's avonds ten **half acht ure**. Kaartjes à **f 1.25** zijn te bekomen bij de Heeren **DANNENFELSER & Co.**, Pausdam, en **J. G. v. TERVEEN & Zn.**, Oude Gracht, en op den avond van de Lezing aan de Zaal.

De Zaal zal ten 6 ure geopend zijn.

Oefening kweekt kennis, 23 oktober 1872:

1871-1872.

2 October 1871. Algemeene Vergadering (1871)

16 Idem. Opvoering van Molière's *Misanthrope*, in Nederlandsche
 vertaling overgebracht door den Voorzitter W. J. van
 Lingen, door de heeren Abraham van Olfen met
 hem toevoeging.

Aangenomen: de heer mr. L. G. Gouw als
 Werkend lid, Luit.-generaal W. J. Kneep als
 Eerlid, 3 Donateurs en 11 Gewone Leden.

23 Idem. J. J. Cremer, Eerlid, Belle Poel, Broekhuizen kerk.

Aangenomen: 50 gewone Leden, 4 Donateurs.

6 November 1871.

Dagblad van ZuidHolland en sGravenhage, 23 oktober 1871:

In de Vergadering van het
 LETTERKUNDIG GENOOTSCHAP

Oefening kweekt Kennis,

te houden op Maandag den 23ⁿ October 1871,
 des avonds om acht uur, in het Gebouw *Diligentia*,
 zal optreden als Spreker: de Heer J. J. **CREMER**,
 Eerlid van 't Genootschap.

NB. Heeren Leden worden vriendelijk herinnerd aan
 het medebrengen van hunne Toegangkaarten.

A. L. H. ISING,
 Secretaris.

(10098)

Dagblad van ZuidHolland en s-Gravenhage, 25 oktober 1871:

Gister avond droeg onze even begaafde als populaire stadgenoot, de heer J. J. **Cremer**, die het geheim verstaat om zelfs de traagste *Oefenaar* en *Oefenaarster* tot een togt naar *Diligentiā* te bewegen, in *Oefening kweekt kennis* zijn reeds beroemde novelle *Bella Roel*, aan een overtalrijke schare van leden met hun en „medegenomen” dames voor.

Ook nu wist hij door zijn stem, gebaren en plastische voorstelling zijn gehoor van den aanvang tot het einde geboeid te houden en het telkens de daverendste toejuichingen te ontlokken, die zich ten slotte in een waren storm van het meest hartelijk applaus oplosten.

Cremer telt alzoo na den avond van gister een zegepraal te meer, op zijn glansrijke loopbaan als vaderlandsch schrijver. Uit naam van *Oefening* riepen wij hem op den kathedr met ons welkom ook een tot weerziens toe, in de hoop hem daar nog eens te mogen ontmoeten met een nieuw geestesproduct, waaraan hij door zijn voordragt steeds een vorm ook voor het aanhooren weet te verschaffen, zoo uitlokkend, dat een herhaling — dit is bij vernieuwing gebleken — vermoeit

baan als vaderlandsch schrijver. Uit naam van *Oefening* riepen wij hem op den kathedr met ons welkom ook een tot weerziens toe, in de hoop hem daar nog eens te mogen ontmoeten met een nieuw geestesproduct, waaraan hij door zijn voordragt steeds een vorm ook voor het aanhooren weet te verschaffen, zoo uitlokkend, dat een herhaling — dit is bij vernieuwing gebleken — vermoeit noch verveelt.

Eindelijk veroorloven wij ons aan die leden van *Oefening*, die 't zwakke geslacht zóó sterk tegenwoordigd doen zijn, dat 't sterkere — 't welk de contributie betaalt — geen plaats kan vinden, de vraag in overweging te geven, of dat „overvoeren” wel wenschelijk is, ook in 't belang der schoone kunne zelve, daar men in een te bezette zaal met het oog der bewondering niet zoo helder ziet, als de schoonheid regt heeft dat te vorderen.

Ook de aandacht van het bestuur van 't genootschap vestigen wij op deze zaak.

Het geheel geïdealiseerde boerinnetje Bella met haar aardig snoetje" en de gekarikaturiseerde prulrijmelaar boer Govert werden gisteravond in de vergadering van *Oefening kweekt Kennis in Diligentia* door **Cremer** ons weder in zijn genialen vorm voorgesteld; **Cremer** leest niet, neen, 't is, als men hem hoort, of men een panorama voor zich ziet, waarop het leven en zijn van de Betuwsche boeren en boerinnen met scherpe, over 't geheel juiste trekken is afgebeeld. Hoezeer het publiek de gave van onzen geverden novellist op prijs stelt, bleek al terstond door de zeer vroege opkomst van het talrijk publiek, dat hem als gewoonlijk bij zijn optreden met applaus begroette.

De schoonste passages uit *Bella Roel* zijn naar onze meening de alleenspraak van Govert, nadat hij van Bella heeft vernomen, dat het voorgoed sult" is en hij zich op zijn studeerkamer troosten wil met zijn vaerzen-glorie en zich uitdost voor den spiegel; en later, — schoon vooral ook om de vinding — waar Govert droomt van Salomo en zijn eigen heerlijkheid, en het vlamgeknetter en het gelui der brandklok in zijn half droomanden, half wakenden toestand nog stof leveren voor zijn verkeerlijking.

Het genot dat **Cremer** verschaft deed soms vergeten, dat men in de „grootte" zaal van *Diligentia* was, waar de atmosfeer bij zulk een overvolle als gisteravond onverdraaglijk is. Men kon aan menig gelaat zien, wat opoffering men zich voor het talent van **Cremer** getroostte, en de behoefte aan versche, frissche lucht was dan ook zoo groot, dat het publiek zich bij het uitgaan tusschen de nauwe deuren en uitgangen verdrong.

Opregte Haarlemsche courant, 20 november 1871:

* * Hun, die iets *geheel nieuws* zoeken tot cadeau, wordt aanbevolen de prachttuitgave van de nieuwste Betuwsche Novelle van J. J. **CREMER**, getiteld: „**BELLA ROEL**“, uitgegeven in royaal 8° formaat met fraaie platen, in prachtband à f 6,50. Zij is pas verschenen bij G. L. FUNKE, te Amsterdam, en in de meeste Boekwinkels voorhanden.

Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage, 2 december 1871:

Hun, die iets *geheel nieuws* zoeken tot cadeau, wordt aanbevolen de prachttuitgave van de *nieuwste* Betuwsche novelle van J. J. **CREMER**, getiteld: „**BELLA ROEL**“, uitgegeven in royaal 8° formaat, met fraaie platen, in prachtband, à f 6.50. Zij is pas verschenen bij G. L. FUNKE, te Amsterdam, en in de meeste boekwinkels voorhanden. (11278)

Nieuwsblad voor den boekhandel 8 december 1871:

Toul. Bedenk. „ 400
 FUNKE (G. L.), Verzond: Multatuli's Minnebrieven. 4de druk.
 Stowe's kleine vossen. Cremer's **Bella Roel**. blz. 388. —
 2de afl. gereed van Oudeman, Flora. blz. 387. — Terug-
 vraag verzendlijsten 1871. blz. 387. — Terugvraag: Oude-
 mans. Flora. Multatuli ideën, enz. „ 407

Jaarboek Maatschappij tot nut van 't algemeen, 1871-1872:

EGMONDEN (DE DRIE).	4	150	" 37.50	" 100.—	Onderwerpen: De mensch in betrekking tot de natuur, CREMER'S Bella Roel, het blinkende haantje en het pauwenveerke. Door vertimpering van het lokaal 4 in plaats van de voorgenomen 8. Uit de algem. kas vloeiende de bate ad f 100 — voort.
---------------------	---	-----	---------	---------	---

Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad, 16 januari 1872:

*— Omtrent de voordracht door den heer **Cremer**, van zijn nieuwste vertelling **Bella Roël**, welke voordracht den 22. Januari alhier zal plaats hebben, wordt nog bericht, dat zij in de zaal naast den schouwburg gehouden zal worden.

Nieuws van den dag, 8 februari 1872:

BELLA ROEL
 DE NIEUWSTE BETUWSCH NOVELLE
 VAN
J. J. CREMER,
 is in **prachtband** met platen, uitnemend geschikt tot cadeau, à **f 6,50** bij de meeste Boekhandelaren voorhanden gesteld door den Uitgever G. L. FUNKE te Amsterdam.
 Bij denzelfden Uitgever verscheen van den Heer J. J. **CREMER**, een goedkoope uitgave zijner volksvertelling (8386)
DE KOFFIEVROUW,
 Prijs **20 Cents.**

Nieuws van de dag, 3 december 1872:

De vrienden en vereerders van **Cremer** herinneren wij aan de keurige uitgave van zijn *Bella Roel* van den Heer G. L. Funke. **Cremer** is nog altijd onze gevierde novelist en een product van zijn pen, een cadeau waarvoor men verwachten mag een vriendelijke dankzegging te zullen terug ontvangen. De werken van **Cremer** behooren tot die, welke men gaarne compleet en in eigendom heeft om ze nu en dan ter hand te kunnen nemen, te lezen en te herlezen. De voortreffelijkheid zit 'm dikwijls in het plan der novelle, maar altijd in de details. Ook is 't overbekend, dat men **Cremer** aan iedereen veilig in handen kan geven.

Brief van Multatuli aan uitgever Funke, 20 november 1873:

LIJST VAN CORRESPONDENTEN IN ALFABETISCHE VOLGORDE

A · B · C · D · E · **F** · G · H · I · J · K · L · M · N · O · P · Q · R · S · T · U · V · W · X · Y · Z

20 november 1873

van

Multatuli

aan

G.L. Funke (bio)

deze brief in handschrift

download handschrift

Volledige Werken, Deel 16, Brieven en documenten uit de jaren 1873-1874 (1984)

terug naar lijst

20 november 1873

Brief van Multatuli aan G.L. Funke. Dubbel velletje postpapier, waarvan alleen de eerste bladzijde beschreven. (M.M.)

De notitie bovenaan is in feite kennelijk een postscriptum.

alleen vel 22. Morgen 23 waarin

weinig verandering.

Wbaden 20 Novr 73

Waarde funke! Gelyk met dezen doe ik de Correctie van vel 22 op de post. Beschaamd dat ik met dat vel 22 zoo gehakkeld heb, durf ik 't niet weerom vragen, ofschoon daar nog drie blzz. kopie by komen. Zou ik U mogen verzoeken de correctie te surveilleeren? Ik ben bang dat de Drukkery reclameeren zal, als ik 't weer terug vraag. Ik zie nu dat het boekje van Vosmaer iets anders is dan ik meende. Ik heb reeds Cremer's *Bella Roel* gelezen. Hanna de freule nog niet. *Bella* bevalt my niet, maar ik moet oppassen niet te vervallen in schyn van jalousie de metier. Voor beiden vriendelyk dank. 't Is zeer nuttig voor my op de hoogte te blyven. Hartelyk gegroet

tav

DD

Ik heb den *Levensbode* nog niet ingezien, om me niet te bederven voor m'n werk. Later!

Nieuws van den dag, 14 oktober 1875:

Heden verschijnt bij G. L. FUNKE, te Amsterdam, eene Volksuitgave van

BELLA ROEL,

Overbetuwsche Vertelling

VAN

J. J. CREMER.

Prijs 50 Cent.

In alle Boekwinkels voorhanden.

Algemeen handelsblad, 17 oktober 1875:

Van Cremer's Overbetuwsche novelle: *Bella Roel*, is bij den uitgever G. L. Funke alhier reeds een tweede druk verschenen; wel een bewijs hoe gunstig ook dit lieve verhaal door het publiek is ontvangen.

Wetenschappelijke bladen, deel 4, no. 1, 1875:

blz. met 8 platen.) , Idem. No. 2. *Bal- en Bouwspelen*. Als voren. 40. (24 f 0,45.
 CREMER (J. J.), *Bella Roel*. Overbetuwsche vertelling. Tweede druk. Amsterdam, G. L. Funke. Post 80. (59 blz.) f 0,50.

Het familieblad, 1 november 1875:

Van *Bella Roel*, de Overbetuwsche vertelling van Cremer, in 1870 geschreven, is de tweede druk verschenen; in een nette uitgave, die deze pennevrucht van den populairen auteur eene ruime verspreiding waarborgt. Waar het bekende werken van Cremer betreft, is een korte aankondiging ruimschoots voldoende om aan het doel te beantwoorden.

GEORGE KEPPEL.

Nieuws van den dag, 25 januari 1877:

Bij G. L. FUNKE, te Amsterdam, verschijnt eene Volksuitgave van

BELLA ROEL,

Overbetuwsche Vertelling

VAN

J. J. CREMER.

Prijs 50 Cent.

In alle Boekwinkels voorhanden.

Nieuws van den dag, 12 november 1878:

Bij G. L. FUNKE, te Amsterdam, verschijnt eene Volksuitgave van

BELLA ROEL,

Overbetuwsche Vertelling

V A N

J. J. CREMER.

Prijs 50 Cent.

In alle Boekwinkels verkrijgbaar.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 20 december 1880:

Ter fondsveiling-Funcke, te Amsterdam, bragten nog op: Cremers *Bella Roel* f356.08 en Lentings „Schets van het Staatsbestuur” en „Volk en Regering” te zamen f1724.15.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 21 december 1880:

Cremer (J. J.), Bella Roel. Roy. 8o. 148 Ex.	
„ „ 2e dr. Postf. 807 Ex.	
De 2 Art. te zamen voor f 356.08.	A. W. Sijthoff.
„ „ Gedichtjes.	
1039 Ex. à 16 ct.	Gebr. Cohen.

Schoonhovensche courant, 25 december 1880:

– Op de **nutsvergadering** alhier, den 20 dezer gehouden, trad de heer P.R. Friese uit Oude-molen als spreker op, en hield eene voordracht van Cremer's overbetuwschen novelle, **Bella** Roel.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 7 januari 1881:

B E L L A R O E L
door
J. J. CREMER.
Oplaa g 10,000 Exempl.

Bij mij is ter perse dederde druk van CREMER's „BELLA ROEL”, Overbetuwsche Vertelling. Ze zal worden uitgegeven in hetzelfde formaat als de reeds vroeger bij mij verschenen Volksuitgave van de Overbetuwsche Novellen en andere Vertellingen van CREMER, in net geïllustreerd omslag.

Met het oog op een groot debiet heb ik den prijs op 20 cts. verk. 25 cts. gesteld.

Bij vooruitbestelling met 10 % extra rabat en de premiën:
8/7, 12/10, 25/20.

Leiden, Jan. 1881. A. W. SIJTHOFF. [55]

De portefeuille, 8 januari 1881:

Eene goedkoope uitgave van Cremer's **Bella Roel**, waarvan de prijs slechts 25 cents zal bedragen, zal bij den uitgever Sijthoff te Leiden verschijnen.

Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad, 15 januari 1881:

mochten ten deel vallen.

Niet minder bijval mocht het eerelid, de heer A. J. C. van Es, de vorige algemeene vergadering smaken, toen hij de leden vergastte op eene lezing van Cremer's Overbetuwsche vertelling «**Bella Roel**». Zoowel de wijze, waarop het voorgedragen werd, als de inhoud dier vertelling, hield de talrijke opgekomenen den ganschen avond in gespannen aandacht, terwijl tevens blijkt, dat in deze vereeniging door afwisseling in voordrachten veel nut kan gesticht worden.

Zutphensche courant, 26 januari 1883:

Groenlo, 24 Jan. Het gezelschap »Nut en Genoegen" verschaftte verleden Vrijdag aan de leden een genotvollen avond, doordien het den heer Stiemens, van Aalten, had uitgenoodigd dien dag eene spreekbeurt op zich te nemen.

Spreeker hoorden we op verdienstelijke wijze Cremer's novelle »**Bella Roel**" voordragen, waarnaar het vrij talrijk opgekomen publiek het grootste deel van den avond met gespannen aandacht luisterde. In veel opzichten overwon hij de moeilijkheden die de Betuwsche novellen van dien gevoelvollen schrijver voor de voordracht aanbieden, een gevolg zeker van den ijver waarmede de heer Stiemens getracht heeft in den geest van zijn gekozen onderwerp door te dringen.

Het vaderland, 27 januari 1883:

In de gewone vergadering van het departement Scheveningen van het »Nut" droeg gisterenavond de heer P. R. Friese van Willemstad Cremers Novelle »**Bella Roel**" voor. De heer Friese bleek met het Over-Betuwsch dialect volkomen vertrouwd te zijn en schonk den leden en hun dames eenige genoeglijke uren.

Zutphensche courant, 30 januari 1883:

Neede, 27 Jan. Gisteren avond trad in de openbare Nutsvergadering alhier de heer Stiemens, van Aalten, als spreker op. De goede verwachting, die wij aangaande zijn talent koesterden, werd verre overtroffen. Na op eene verdienstelijke wijze de novelle van Cremer: »**Bella Roel**,» te hebben voorgedragen, gaf de geërde spreker nog eenige komische lichtstukken ten beste, waardoor de lachlust van het talrijke publiek ten zeerste werd opgewekt. Allen keerden voldaan huiswaarts, overtuigd een genotvollen avond te hebben doorgebracht.

De Graafschap bode, 15 maart 1884:

— 14 Maart. Gisteren avond werd in eene bijeenkomst met dames de reeks der lezingen van ons Nutsdepartement voor het winterseizoen 1883/84 op een alleszins aangename wijze gesloten door den heer J. M. Coops uit Arnhem, met eene boeiende en keurige voordracht in Betuwsch dialect van Cremer's **Bella Roel**, waarna genoemde

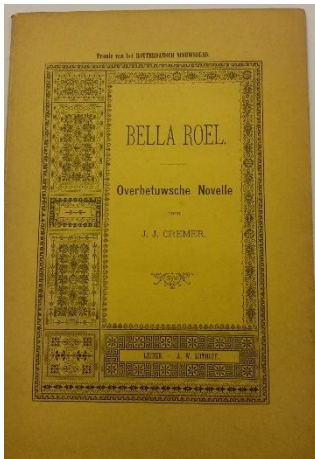
Haagsche courant, 4 mei 1885:

In de volgende week zal voor de geabonneerden op de *Haagsche Courant* door den uitgever als premie

tegen betaling van vijf Cents worden verkrijgbaar gesteld een van wijlen J. J. Cremer's keurigste Overbetuwsche Novellen, namelijk de van humor tintelende en gevoelvolle novelle **Bella Roel**.

De niet noemenswaardige zwaarigheid welke sommige lezers wellicht met het Overbetuwsch dialect zullen hebben, wordt ruimschoots beloond door het genot dat hen wacht in de boeiende episode uit de Betuwe

Rotterdamsch nieuwsblad, ca 1885:

Provinciale Drentsche en Asser courant, 14 maart 1892:

Vries, 11 Maart. In de gisteravond gehouden vergadering van ons Plaatselijk Nut trad als spreker op de heer dr. van Schaik. Tot onderwerp had hij gekozen „**Bella Roel**”, een novelle van Cremer. Daarna werden nog

Texelsche courant, 12 december 1897:

WAAL, 10 Dec. De tweede Nutsavond was gisteravond matig bezocht. Een 30-tal leden benevens een 10-tal dames waren tegenwoordig. Als spreker trad op de Heer De Jongh, die „**Bella Roel**” van Cremer ten beste gaf. De ernstige gedeelten in de voordracht werden met aandacht en stilte gevolgd; de komische scènes, die er in voorkomen, ontlokten menig gullen lach. Na de pauze droeg Spr. voor „Hoe Jetje gezoend werd” door Justus van Maurik. Hartelijk werd er om deze bijdrage gelachen, en oogstte de Heer De Jongh aan het einde een daverend applaus in. Om kwart over tien sloot de Voorzitter, onder dankzegging aan allen, de bijeenkomst.

Brinkman 1899: Auteursrecht over naar Gebr. Koster:

Crawford (F. Marion), „Zijt gij dan de erfgenaam?” 2 dln. (verm. pr. f1.50). *D. Bolle.*

Cremer (J. J.), **Bella Roel**. Overbetuwsche vertelling. roy. 8o. en kl. 8o. (Zonder auteursrecht). *Gebr. Koster.*

— Een reisgezelschap. 2 dln. (Zonder auteursrecht). *Idem.*

Cron (Clara), Twee vriendinnen.

v. Holkema & Warendorf.

— Twee zusters. *Idem.*

Croquet-spel (Het) zooals het in Engeland gespeeld wordt.

Haagsche Boekh. & Uitg.-Maatsch.

Cruikshank (G.), De flesch. Met 8 gekl.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 7 februari 1899:

	Gebrs. Koster.
Cremer (J. J.), Een reisgezelschap. 2 dln.	
833 ex. <i>zonder auteursrecht</i> à 12 cts.	
— — —, Bella Roel . Overbetuwsche vertelling.	Dezelfde.
Met 6 platen. Roy. 8°. 114 ex.	
— — —, Bella Roel . Kleine uitgave. 3575 ex.	
Bovenstaande 2 art. te zamen <i>zonder auteursrecht</i>	Dezelfde.
voor f 66. —.	

Westlandsche courant, 10 januari 1900:

— De leden van „Nut en Genoegen“ genoten hedenavond eene schoone novelle van Cremer, getiteld **Bella Roel**, op uitstekende wijze voorgedragen door den heer Lamping alhier. Het stuk behandelt de ijdelheid van een jongen, rijken boer, Govert Ros, die ten slotte een crisis van groothedswaanzin doorstaat en zijn liefde voor de eenvoudige arme wees, Bella, die Goverts ijdelheid moedig bekampt en hem eindelijk, na 't doorstaan der crisis, volkomen genezen als echtgenoot op de nieuwe boerderij mag vergezellen. De novelle is hier eenvoudig en komisch, daar aangrijpend en treffend en boeit van 't begin tot het einde.

Het gelukte den spreker de stof met zooveel juistheid in taal (het Betuwsch dialect), zooveel gloed en nauwkeurige uitbeelding der verschillende situaties weer te geven, dat heel de voordracht een schitterend succes was en de hoorders ongemeen genoten. Cremers stukken werden hier meer gegeven, maar nimmer beter, dat was de de algemeene indruk. Geen wonder, dat het verdienstelijke lid der vereeniging voor zijn schoonen arbeid, die zoo'n rijk genot verschaftte, den innigen dank der aanwezigen oogste.

Brinkman 1903: auteursrecht zonder auteursrecht over naar J. Vlieger:

OVERGEGANE FONDSARTIKELEN.

Blijspel in 5 bedrijven.
Dr. E. & M. Cohen.
schouwing van het
2e deel.

Firma H. Buskes.
van het tweede boek
de Handelingen der

Idem.
opgeteekend en mede-
scheider. 19 stukken

D. Bolle.
gedeeld door G. Groen
1860. 3 dln.

Kemink & Zn.
g dagen te Londen
samenkomsten van
de. **Firma H. Buskes.**
ij zullen het niet

Crap Hellingman (W. N.), Handleiding
tot de natuurkundige aardrijksbeschrijving
met betrekking tot de verschijnselen in den
dampkring en op den oceaan, enz.

P. Noordhoff.

Cremer (A. F.), De lotgevallen van den
smokkelaar.

B. H. Smit.

Cremer (H.), Hoogduitsche grammatica
voor de laagste klassen der gymnasia en
hoogere burgerscholen. 5e druk.

A. Versluys.

— Oefeningen bij de Hoogduitsche
grammatica. 1e serie, 4e druk; 2e serie,
2e druk.

Idem.

Cremer (J. J.), Bella Roel. (Zonder
auteursrecht).

J. Vlieger.

— Een reisgezelschap. 2 dln. (Zonder
auteursrecht).

Idem.

Arnhemsche courant, 21 maart 1904:

*Van ingezonden stukken wordt de copie niet
teruggegeven.)*

Mijnheer de Redacteur!

Het zou mogelijk kunnen zijn, dat men naar aanleiding van de aanvraag tot vergunning om op-ichting van eene banketbakkerij in het perceel aan de Roggestraat no. 35, welke als openbare kennisgeving in uw blad van Zaterdagavond voorkwam, verkeerde gevolgtrekkingen zou maken; redenen waarom ik u beleefd verzoek onderstaande in uw geacht blad op te nemen.

In „**Bella Roel**”, een der Overbetuwsche novellen van wijlen den beroemden J. J. Cremer, wordt reeds gewaagd van „de tullebanden” van bakker Wullings, die van 1838 tot 1863 de zaak, gevestigd in het pand Roggestraat 35 dreef; wel een bewijs dus dat er in genoemd perceel al zeer lang „banket gebakken” is.

Nu ik mij echter genoodzaakt zie de bakkerij te vergrooten en den oven te verplaatsen, ende vergunning tot bakken, die misschien al vóór 150 jaar verloend is, niet te vinden is, zat er voor mij niets op, naar men mij van bevoegde zijde mededeelde, dan aanvraag te doen tot oprichting van eene geheel nieuwe banketbakkerij.

Hoogachtend en met vriendelijke dankzegging voor de verleende plaatsruimte, heb ik de eer te zijn

UEd. dv. dr.

P. W. GERBRANDS.

Zandvoortsche courant, 7 januari 1905:

— Den heer J. Th. Schuhmacher, • Hoofd der School B. alhier, is gevraagd een spreektbeurt te vervullen in de afdeeling Bennebroek van de maatschappij tot nut van 't algemeen. De heer Schuhmacher zal optreden met de schoone novelle „**Bella Roel**” van J. J. Cremer en wel op Woensdag, 25 Januari a. s.

Gracieuze, 6 november 1905:

Leidsche Herdrukken.

Serie lectuur van bekende schrijvers, o. a.:
v. LENNEP, CREMER, VOSMAER, TEN BRINK, KELLER,
GRAM, GOEVERNEUR, BEETS, TER HAAR,
TEN KATE e. a.:

Versijnt in deeltjes van ± 4 vel druks, voor den
prijs van **10 Gents** per nummer.

Reeds zijn verschenen No. I—II, inhoudende:

J. J. CREMER:

- I. 't Pauweveerke. — 't Kriekende Kriekske. — Kruuzemuntje.
- II. Op de Kniehorst. — Bruur Joapik.
- III. 't Blinkende Hoanje. — Oan 't kleine Revierke.
- IV. Grietje op 't Heunings-arf. — **Bella Roël.**

Annalen van onze lieve vrouw, 15 november 1905:

R. K. PROPAGANDA-GENOOTSCHAP

te Amsterdam.

1ste. Spaarndammerstraat 9.

Wie helpt mee goede en goedkope lectuur in zijn omgeving verspreiden? Wie koopt uit onderstaanden voorraad boeken voor minstens vier gulden, om ze tegen denzelfden prijs weer te verkoopen?

Het Pleegkind van den ouden Lantaarnopsteker. . .	10 ct.	Spalding. De vrouw en het Hooger onderwijs . .	5 ct.
Lotgevallen van een kloosterzuster. . .	10 ct.	Dr. Frank. De Ritueele Moord. . .	
P. Roh. Wat is Christus? . . .	15 ct.	met voorrede van Mr. Aalberse. . .	25 ct.
Prof. de Groot. Levenswijding. . .	15 ct.	J. J. Cremer. Bella Roël enz. . .	10 ct.
Nuijens. Vaderlandsche Geschiedenis . .	15 ct.	idem 't Pauweveerke enz. . .	10 ct.
Dieks. Koning Alcohol. . .	35 ct.	idem Op de Kniehorst enz. . .	10 ct.

Het kind, 21 november 1908:

Welke van de werken van Dickens, Walter Scott, van Lennep, Bosboom Toussaint, Schimmel, Cremer, Fritz Reuter, Shakespeare, Vondel en andere klassieke schrijvers, de ouders voor hun „rijpere jeugd“ geschikt achten, kunnen deze zelf natuurlijk beoordeelen. Ik wijs hier op de goedkope uitgaaf van Scott bij D. Bolle te Rotterdam, het „Letterkundig Pantheon“, bij W. J. Thieme te Zutphen, waarin men veel van Cremer en van Van Lennep vindt, o. a. het volgende:

J. J. CREMER: 't Pauweveerke. — 't Kriekende Kriekske. — Kruuzemuntje. — Op de Kniehorst. — Bruur Joapik. — 't Blinkende Hoanje. — Oan 't kleine Revierke. — Grietje op 't Heuningsarf. — **Bella Roël.** — Hart op

Nieuwe Hoornsche courant, 15 december 1921:

den de benoeming hebben aangenomen.

— OOSTER BLOKKER. Onze Nutsvereeniging hield Maandagavond een vergadering met dames, die niet bijzonder druk bezocht was ten gevolge van ongesteldheid, minder uitlokkend weer, enz. Als spreker trad op de heer C. Muis, die met de mooie schets „POP“ door J. van Maurik veel bijval oogstte. In de pauze deelde de voorz. mee, dat de reeds eerder benoemde commissie de voorbereidende werkzaamheden voor de opgerichte Floralia-vereeniging heeft beëindigd en dat de zaak in Januari a.s. in een apart daarvoor te beleggen vergadering definitief geregeld zal worden. De avond kenmerkte zich door wat we zouden kunnen noemen het 2-bijdragenstelsel, daar velen 2 bijdragen leverden.

Zoo vergastte onze nestor, de heer L. Langedijk ons op „Zaken zijn zaken“ en „De Millioenen“.

O. Baas gaf „De Kuipersdochter“ en „Zoo komen de praaijes in de wereld“, Mej. Peereboom Davidzon las: „Wie van de Drie“, gevolgd door „Een modern vers, dat als een nachtkaaers ulgult“. De heer Straaijer gaf ten beste „Een tijger los“, terwijl K. Kind reciteerde „Een Koningstroon en naberoew“. De heer Muis besloot de rij met „Bella Roel“, een der mooie novellen van J. J. Cremer, die onder ademlooze stilte werd aangehoord. Aan het einde van den avond dankte de voorzitter allen, die hunne bijdragen van den avond hadden bijgedragen en inzonderheid den spreker, die den aanwezigen zeker zeer aan zich heeft verplicht.

— Hoe gevaarlijk 't is, op rijtuigen of auto's te klauteren, bleek Dinsdagniddag. Twee jongens waren op een vrachtauto geklommen, doch duikelden er af ten gevolge waarvan een hunsor een flinke, bloedende hoofdwonde opliep. De andere kwam met den schrik vrij. De jeugd mag wel eens wat voorzichtigheid leeren.

De courant, 20 april 1923:

Deze schoone dagen, in welke het welige gebied tusschen onze groote rivieren zijn lusterrijkste triomfen viert in den prachtigen opbloei der ooftboomen, beleven we al vóór Bloeimaand en eerder dan Cremer in zijn „Bella Roel“, want als deze bijdrage onder uw oogen komt, wordt het hoog tijd, om er hart en oog te laven aan de bekoring van het bloeiende Betuwsche land. Zondag zal het de groote dag wezen. Moge hij zich ten gerieve der tallooze bezoekers presentereen in gulden zonneshijn, zachten Zuidenwind en blauw-zijden hemel, zoodat de milliarden witte en rose boombloesems zich wijd openen en weergalooze

Arnhemsche courant, 21 mei 1949:

De Winterswijkse orkestvereniging brengt dan een populair programma, waarna om drie uur een „Gelders kwartet” opgevoerd wordt, dat voor ons ook nog een raadsel is. Het spel is ontworpen door Mia Smelt en Dico van der Meer. In de avonduren krijgen wij dan een Gelderse avond en een luisterspel naar J. J. Cremer's novelle „Bella Roel”. Dit luisterspel wordt uitgevoerd door leden van amateur-toneelverenigingen te Bemmelen en de toneelgroep „Haalderen”. (Tien minuten over acht tot tien uur).

KRO-gids, 22 mei 1949:

De Veerzerij van Govert Ros

EEN LUISTERSPEL

naar de Overbetuwe Novelle: „Bella Roel” van J. J. Cremer, in een bewerking van Elisabeth Becker.

Uitgevoerd door leden van de Amateurtoneelvereniging:
„Werken en Weldoen” te Bemmelen
en de „Toneelgroep Haalderen”.

Regie: Herbert Perquin.

(Zie inleiding op blz. 2)

Overzichtskaart, 2026:

Bella Roel: Een Verhaal over Hoogmoed en de Ware Oogst

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 16 september 2026.